

ΕΡΩΤΗΣΗ : Να συγκρίνετε το διήγημα «Το ποτάμι» του Σαμαράκη με το διήγημα « Γιατί» του Μαγκλή, όσον αφορά στο περιεχόμενο, το είδος του αφηγητή, τον τόπο και το χρόνο της αφήγησης.

Το ποτάμι

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Από τη Συλλογή διηγημάτων Ζητείται ελπίς (1954) του Αντώνη Σαμαράκη

Η διαταγή ήτανε ξεκάθαρη: Απαγορεύεται το μπάνιο στο ποτάμι, ακόμα και να πλησιάζει κανένας σε απόσταση λιγότερο από διακόσια μέτρα. Δε χώραγε λοιπόν καμιά παρανόηση. Οποιος την παρέβαινε τη διαταγή, θα πέρναγε στρατοδικείο.

Τους τη διάβασε τις προάλλες ο ίδιος ο ταγματάρχης. Διέταξε γενική συγκέντρωση, όλο το τάγμα, και τους διάβασε. Διαταγή της Μεραρχίας! Δεν ήτανε παίξε γέλασε.

Είχανε κάπου τρεις βδομάδες που είχαν αράξει δώθε από το ποτάμι. Κείθε από το ποτάμι ήταν ο εχθρός, οι Άλλοι όπως τους λέγανε πολλοί.

Τρεις βδομάδες απραξία. Σίγουρα δε θα βάσταγε πολύ τούτη η κατάσταση, για την ώρα όμως επικρατούσε ησυχία.

Και στις δυο όχθες του ποταμού, σε μεγάλο βάθος, ήτανε δάσος. Πυκνό δάσος. Μες στο δάσος είχανε στρατοπεδεύσει και οι μεν και οι δε.

Οι πληροφορίες τους ήτανε πως οι Άλλοι είχανε δυο τάγματα εκεί. Ωστόσο, δεν επιχειρούσαν επίθεση, ποιος ξέρει τι λογαριάζανε να κάνουν. Στο μεταξύ, τα φυλάκια, και από τις δυο μεριές, ήτανε εδώ κι εκεί κρυμμένα στο δάσος, έτοιμα για παν ενδεχόμενο.

Τρεις βδομάδες! Πώς είχανε περάσει τρεις βδομάδες! Δε θυμόντουσαν σ' αυτόν τον πόλεμο, που είχε αρχίσει εδώ και δυόμισι χρόνια περίπου, άλλο τέτοιο διάλειμμα σαν και τούτο.

Όταν φτάσανε στο ποτάμι, έκανε ακόμα κρύο. Εδώ και μερικές μέρες, ο καιρός είχε στρώσει. Ανοιξη πια!

Ο πρώτος που γλίστρησε κατά το ποτάμι ήτανε λοχίας. Γλίστρησε ένα πρωινό και βούτηξε. Λίγο αργότερα, σύρθηκε ως τους δικούς του, με δυο σφαίρες στο πλευρό. Δεν έζησε πολλές ώρες.

Την άλλη μέρα, δυο φαντάροι τραβήξανε για κει. Δεν τους ξαναείδε πια κανένας. Ακούσανε μονάχα πολυβολισμούς, και ύστερα σιωπή.

Τότε βγήκε η διαταγή της Μεραρχίας.

Ήτανε ωστόσο μεγάλος πειρασμός το ποτάμι. Τ' ακούγανε που κυλούσε τα νερά του και το λαχταρούσανε. Αυτά τα δυόμισι χρόνια, τους είχε φάει η βρώμα. Είχανε ξεσυνηθίσει ένα σωρό χαρές. Και να, τώρα, που είχε βρεθεί στο δρόμο τους αυτό το ποτάμι. Αλλά η διαταγή της Μεραρχίας...

— Στο διάολο η διαταγή της Μεραρχίας! είπε μέσ' από τα δόντια του κείνη τη νύχτα.

Γύριζε και ξαναγύριζε και ησυχία δεν είχε. Το ποτάμι ακουγότανε πέρα και δεν τον άφηνε να ησυχάσει.

Θα πήγαινε την άλλη μέρα, θα πήγαινε οπωσδήποτε. Στο διάολο η διαταγή της Μεραρχίας!

Οι άλλοι φαντάροι κοιμόντουσαν. Τέλος τον πήρε κι αυτόν ο ύπνος. Είδε ένα όνειρο, έναν εφιάλτη. Στην αρχή, το είδε όπως ήτανε: ποτάμι. Ήτανε μπροστά του αυτό το ποτάμι και τον περίμενε. Κι αυτός, γυμνός στην όχθη, δεν έπεφτε μέσα. Σα να τον βάσταγε ένα αόρατο χέρι (...)

Ξύπνησε βαλαντωμένος· δεν είχε ακόμα φέξει...

Φτάνοντας στην όχθη, στάθηκε και το κοίταζε. Το ποτάμι! Ωστε υπήρχε λοιπόν αυτό το ποτάμι; Ωρες ώρες, συλλογιζότανε μήπως δεν υπήρχε στ' αλήθεια. Μήπως ήτανε μια φαντασία τους, μια ομαδική ψευδαίσθηση.

Είχε βρει μια ευκαιρία και τράβηξε κατά το ποτάμι. Το πρωινό ήτανε θαύμα! Αν ήτανε τυχερός και δεν τον παίρνανε μυρουδιά... Να πρόφτανε μονάχα να βουτήξει στο ποτάμι, να μπει στα νερά του, τα παρακάτω δεν τον νοιάζανε.

Σ' ένα δέντρο, στην όχθη, άφησε τα ρούχα του, και όρθιο πάνω στον κορμό, το τουφέκι του. Εριξε δυο τελευταίες ματιές, μια πίσω του, μην ήτανε κανένας από τους δικούς του, και μια στην αντίπερα όχθη, μην ήτανε κανένας από τους Άλλους. Και μπήκε στο νερό.

Από τη στιγμή που το σώμα του, ολόγυμνο, μπήκε στο νερό, τούτο το σώμα που δυόμισι χρόνια βασανιζότανε, που δυο τραύματα το είχανε ως τώρα σημαδέψει, από τη στιγμή αυτή ένιωσε άλλος άνθρωπος. Σα να πέρασε ένα χέρι μ' ένα σφουγγάρι μέσα του και να τα 'σβησε αυτά τα δυόμισι χρόνια.

Κολυμπούσε πότε μπρούμυτα, πότε ανάσκελα. Αφηνότανε να τον πηγαίνει το ρεύμα. Έκανε και μακροβούτια...

Ήταν ένα παιδί τώρα αυτός ο φαντάρος, που δεν ήταν παρά εικοσιτριώ χρονώ κι όμως τα δυόμισι τελευταία χρόνια είχαν αφήσει βαθιά ίχνη μέσα του.

Δεξιά κι αριστερά, και στις δυο όχθες, φτερουγίζανε πουλιά, τον χαιρετούσανε περνώντας πότε πότε από πάνω του.

Μπροστά του, πήγαινε τώρα ένα κλαδί που το έσερνε το ρεύμα. Βάλθηκε να το φτάσει μ' ένα μονάχα μακροβούτι. Και το κατάφερε. Βγήκε από το νερό ακριβώς δίπλα στο κλαδί. Ενωσε μια χαρά! Αλλά την ίδια στιγμή είδε ένα κεφάλι μπροστά του, κάπου τριάντα μέτρα μακριά.

Σταμάτησε και προσπάθησε να δει καλύτερα.

Και κείνος που κολυμπούσε εκεί τον είχε δει, είχε σταματήσει κι αυτός. Κοιτάζονταν.

Ξανάγινε αμέσως αυτός που ήτανε και πρωτύτερα: ένας φαντάρος που είχε κιόλας δυόμισι χρόνια πόλεμο, που είχε έναν πολεμικό σταυρό, που είχε αφήσει το τουφέκι του στο δέντρο.

Δεν μπορούσε να καταλάβει αν αυτός αντίκρυ του ήτανε από τους δικούς του ή από τους Άλλους. Πώς να το καταλάβει; Ενα κεφάλι έβλεπε μονάχα. Μπορούσε να 'ναι ένας από τους δικούς του. Μπορούσε να 'ναι ένας από τους Άλλους.

Για μερικά λεπτά, και οι δυο τους στέκονταν ακίνητοι στα νερά. Τη σιωπή διέκοψε ένα φτάρνισμα. Ήταν αυτός που φταρνίστηκε, και κατά

τη συνήθειά του βλαστήμησε δυνατά. Τότε εκείνος αντίκρι του άρχισε να κολυμπάει γρήγορα προς την αντίπερα όχθη. Κι αυτός όμως δεν έχασε καιρό. Κολύπησε προς την όχθη του μ' όλη του τη δύναμη. Βγήκε πρώτος. Ετρεξε στο δέντρο που είχε αφήσει το τουφέκι του, το άρπαξε. Ο Άλλος, ό,τι έβγαινε από το νερό. Ετρεχε τώρα κι εκείνος να πάρει το τουφέκι του.

Σήκωσε το τουφέκι του αυτός, σημάδεψε. Του ήτανε πάρα πολύ εύκολο να του φυτέψει μια σφαίρα στο κεφάλι. Ο Άλλος ήτανε σπουδαίος στόχος έτσι καθώς έτρεχε ολόγυμνος, κάπου είκοσι μέτρα μονάχα μακριά.

Όχι, δεν τράβηξε τη σκανδάλη. Ο Άλλος ήταν εκεί, γυμνός όπως είχε έρθει στον κόσμο. Κι αυτός ήταν εδώ, γυμνός όπως είχε έρθει στον κόσμο.

Δεν μπορούσε να τραβήξει. Ήτανε και οι δυο γυμνοί. Δυο άνθρωποι γυμνοί. Γυμνοί από ρούχα. Γυμνοί από ονόματα. Γυμνοί από εθνικότητα. Γυμνοί από τον χακί εαυτό τους.

Δεν μπορούσε να τραβήξει. Το ποτάμι δεν τους χώριζε τώρα, αντίθετα τους ένωνε.

Δεν μπορούσε να τραβήξει. Ο Άλλος είχε γίνει ένας άλλος άνθρωπος τώρα, χωρίς άλφα κεφαλαίο, τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο.

Χαμήλωσε το τουφέκι του. Χαμήλωσε το κεφάλι του. Και δεν είδε τίποτα ως το τέλος, πρόφτασε να δει μονάχα κάτι πουλιά που φτερουγίσανε τρομαγμένα σαν έπεσε από την αντικρινή όχθη η τουφεκιά, κι αυτός, γονάτισε πρώτα, ύστερα έπεσε με το πρόσωπο στο χώμα.

Σαμαράκης

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Γιατί;

Το διήγημα προέρχεται από τη συλλογή διηγημάτων Δεν υπάρχουν αμαρτωλοί (1956) και αποτυπώνει χαρακτηριστικά το ανθρωπιστικό πνεύμα της πεζογραφίας του Γ. Μαγκλή.

Σουρούπωνε και η μάχη που είχε αρχίσει σύναυγα* κόπασε πια. Λίγη ώρα πριν έπεφτε ακόμη αραιό λιανοντούφεκο. Κάποιος θερμόαιμος χτυπούσε στο πείσμα του οχτρού.

Ομως τώρα ήταν πλέρια ησυχία. Ο μεγάλος ήλιος που ολημερίς τσουρουφλούσε φίλους κι οχτρούς είχε γυρίσει πια να ξεκουραστεί. Σιχάθηκε να βλέπει τους ανθρώπους να σκοτώνονται συναμεταξύ τους κι έκλεισε τα μάτια να ξεχάσει.

Ο νέος στρατιώτης ακούμπησε απάνω στο βράχο το ντουφέκι και το κράνος, άνοιξε τα χέρια πλατιά να ξεμουδιάσει το απανωκόρμι, ανάσανε βαθιά κάνα δυο φορές και βιαστικός βάλθηκε να κατηφορίζει την πλαγιά, να φτάξει πιο γρήγορα στη ρεματιά που από χτες είχε σημάνει* μια φλεβίτσα γάργαρο, πεντακάθαρο νερό. Ητανε δροσιά κάτω εκεί και το βρεμένο χορτάρι μύριζε όμορφα. Ο νέος στρατιώτης

έσκυψε πάνω από την ξεχειλισμένη γουρνίτσα* κι ήπια άφθονο το κρύο νεράκι. Η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του.

«Αχ, τι δροσιά...», είπια. Έσκυψια πάλια, χούφτιασια το νερό και το 'χυσια στο πρόσωπο και απάνω στο κεφάλια. Δροσίστιάκη, καθαρίστιάκη, μέρεψια.* Έγινια άλλος άνθρωπος. Σήκωσια ψηλά το κεφάλια κοίταξια τον ουρανό και μίλησια χαρούμενα.

- Θε μου, όμορφη 'ναι η ζωή του ανθρώπου. Κάνια με το καλό να τελέψια* γρήγορα ο πόλεμος, να γυρίσω πίσω στο σπίτι κοντά στη γριά μανούλα που με καρτερά και κοντά στ' αδέρφια μου.

Τέλεψια το λόγο, χείδειψια ακόμα με το χέρι, με το μάτι το δροσερό νεράκι. Σηκώστιάκη να φύγια. Αξάφνου άκουσια πλάια του περπατηξιά, εκεί, από την άλλη μεριά της ανηφόρας, και έστριψια απότομα το κεφάλια να δει.

Ένας άλλος στρατιώτιας, οχτρός, κατέβαινια και τούτος ξέγνοιαστος και ξαρμάτωτος,* να πια από τη γουρνίτσια, να δροσιστιά και, με τον τρόπο τούτο, να ευχαριστιάσια το Θεό, που τον προστάτεψια και τον φύλαξια και τη μέρα τούτια.

Μα ο πρώτος στρατιώτιας ξέχασια ολότελα τα όσα τώρα δια είπια αγναντεύοντας τον ήσυχο ουρανό και μονοστιγμής τράβηξια από τη μέση του το πιστόλια και το πρότενια στον οχτρό.

Ο άλλος που ερχότανια διψασμένος από την ολόμιαρη κάψια,* και ένιωθια κιόλας να λαγαρίζια μέσα του το τρεχούμενο νεράκι και να του δροσίζια τα πυρωμένα σωθικά, τρομαγμένος τώρα μπρος στο απλωμένο πιστόλια σήκωσια μονομιάς τα χέρια και κάτι είπια στη γλώσσα του παρακλητικά, με φοβισμένη, συγκινημένη φωνή. Τάχατες ήθια να πια:

- «Κοίταξέ με, αδερφέ μου, είμια ολομόναχος και άοπλος. Δίψασια πολύ και ήρθια να πια λίγο νεράκι. Λυπήσua με, είμια αθώς, χάρισέ

μου τη ζωή. Κοίταξε, είμαι νέος πολύ και ξέρεις, μια γριά μάνα που δεν έχει στον κόσμο άλλο κανένα, με καρτερά».

Μα ο νέος στρατιώτης ξέχασε μονομιάς το Θεό. Εχασε τον άνθρωπο, πίεσε τη σκαντάλη και η σφαίρα γλίστρησε από την κάνη και χτύπησε κατάστηθα τον οχτρό.

Ο άνθρωπος κυλίστηκε πάνω στη γης σπαράζοντας και βογκώντας.

Ο νέος στρατιώτης, νευρικός πολύ, σίμωσε το χτυπημένο και στάθηκε απάνω του κοιτώντας τον.

Ο ξένος ήτανε πεσμένος ανάσκελα. Σάλευε σπασμωδικά, κούναγε τα πόδια κι έσφιγγε τα δυο χέρια του απάνω στο στήθος.

Τα χλωμά πονεμένα χείλη κινιόντουσαν σιωπηλά. Τα ορθάνοιχτα μάτια κοιτούσαν γιομάτα απορία και φόβο το νέο στρατιώτη. Και πάνω σε όλο το πρόσωπο: μέτωπο, μάτια, χείλη, ήταν περιχυμένα ο ανθρώπινος πόνος και το ξάφνιασμα.

Του νέου στρατιώτη τού φάνηκε σαν να τότε ρωτούσε:

«Γιατί το 'κανες το κακό τούτο, αδερφέ μου άνθρωπε; Γιατί θέλησες να κριματιστείς, * να πάρεις στο λαιμό σου το αίμα ενός αθώου; Παρακάλαγα το Θεό να μ' έχει καλά και να γυρίσω γρήγορα στο χωριό, ν' αγκαλιάσω τη μανούλα μου και να της φιλήσω τα κουρασμένα ματάκια».

Κι όσο ο νέος στρατιώτης τον κοίταζε, θάρρευε ότι τα πικραμένα χείλη του πληγωμένου τούμίλαγαν, του έλεγαν τον πόνο και το παράπονό του.

«Κι ακόμα, σα να του 'λεγε, μια κοπελίτσα με περίμενε. Είχαμε κάνει όνειρα πολλά μαζί και καρτέραγε να σταματήσει ο καταραμένος

πόλεμος να γυρίσω στο χωριό. Μα τώρα, αδερφέ μου, να, κοίταξε πώς με κατάντησες».

Ενα σκληρό χέρι έσφιγγε την καρδιά του νέου στρατιώτη.

Σιδερένιος κύκλος πέρασε γύρω από το κεφάλι του, του το 'σφιγγε και τον πόναγε. Τα μάτια καίγανε. Τον έπιασε παράξενο κακό κι άρχισε να τρέχει την ανηφόρα. Γλίστραγε, έπεφτε, πετιόταν απάνω και ξανά πάλι έτρεχε.

Μεσοστρατίς του βουνού σταμάτησε. Δεν μπορούσε άλλο. Λαχάνιασε, πιάστηκε η καρδιά του, κουράστηκαν τα πόδια, λύγισαν τα γόνατα. Εμεινε εκεί ασάλευτος με το κεφάλι σκυμμένο να σκέφτεται. Μα να σκεφτεί δεν μπορούσε. Χτύπαγαν τα μηνίγγια, το κεφάλι βούιζε. Αξάφνου, χωρίς καλά καλά να ξέρει τι κάνει, βάλθηκε να τρέχει πάλι την πλαγιά κατηφορίζοντας. Μέσα στο μυαλό του τώρα καρφώθηκε μια σκέψη: να προφτάξει, να βοηθήσει το χτυπημένο.

- Θε μου, μουρμούρισε, λυπήσου τον, λυπήσου με. Αφησέ τον να ζήσει.

Εφταξε στη ρεματιά, σίμωσε το χτυπημένο. Τον άγγιξε· ήτανε ζεστός.

Απλωσε τα χέρια, τα πέρασε με προσοχή κάτω από το πληγωμένο κορμί, τ' αγκάλιασε ολόγυρά του, τον έσυρε απάνω του και τον κράτησε έτσι σφιχτά. Χτύπαγε η καρδιά βουτημένη στην αγωνία. Τρυφεράδα και πόνος, αγάπη και φροντίδα, όλα τούτα μαζί τότε συνεπήραν.

Σιγά, προσεχτικά, τον έφερε ίσαμε τη γουρνίτσα και τον ακούμπησε απάνω στο γρασίδι· πήρε το νερό, που με λαχτάρα κατέβηκε να πιει, και του 'βρεξε τα μαλλιά, του καθάρισε το νεανικό, ωραίο πρόσωπο, του 'σβησε το λεπτό ματωμένο αυλάκι που 'χε

στεγνώσει εκεί στην αριστερή μεριά του στομάτου. Του πήρε το χέρι, το άπλωσε απάνω στην ανοιχτή δική του παλάμη και το απαλοχάιδευε.

- Αδερφέ μου, του 'λεγε γλυκά, τρυφερά, αδερφέ μου, συχώρα με· και τα δάκρυα τρέχαν καυτά.

Η νύχτα κατέβηκε ολούθες και απλωμένο σκοτάδι τούς τύλιξε.

- Καλέ μου, πονεμένη μου αδερφέ, μουρμούρισε ο νέος στρατιώτης συντριμμένος. Συχώρα με, καλέ μου, δεν το 'θελα· δεν είμαι φονιάς, σου τ' ορκίζομαι, δεν είμαι φονιάς. Να, μια στιγμή μονάχα ξέχασα πως είμαι άνθρωπος, ξέχασα πως είσαι άνθρωπος, αδερφός μου. Πως μάνα και σένα σε περιμένει στο φτωχικό της: μάνα και πατέρας κι αδέρφια. Ξέχασα, γιατί αυτοί οι κακούργοι θέλανε να με κάνουν να ξεχάσω.

Θυμήθηκε τα λόγια που τους μάθαιναν κι έστρεψε πέρα το βλέμμα ανταριασμένο και άγριο μες στο σκοτάδι. Υστερα τότε συνεπήρε πάλι ο πόνος. Απαλοχάιδευε το χέρι του χτυπημένου και τα δάκρυα ξεχείλιζαν και το μούσκευαν.

Ομως ο άλλος πια δεν άκουγε· μήδ' ένιωθε. Η ψυχή του είχε πετάξει και το τυραγνισμένο κορμί άρχισε να σκεβρώνει.* Το σκοτάδι πύκνωσε πιότερο και σκέπασε τους δυο ανθρώπους: φονιά και θύμα, που στέκονταν πλάι πλάι και που ο ένας απαλοχάιδευε το χέρι του άλλου και του μουρμούριζε λόγια αγάπης και πόνου, σα να 'τανε φίλοι παλιοί, σα να 'τανε αδέρφια. Λόγια αγάπης που ο άλλος πια δεν άκουγε.

Γ. Μαγκλής

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ :

Τα δύο κείμενα παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες. Συγκεκριμένα, το περιεχόμενο και των δύο είναι καθαρά αντιπολεμικό και προάγει ένα ανθρωπιστικό μήνυμα. Το μήνυμα και των δύο διηγημάτων είναι ότι ο πόλεμος αλλοιώνει το ήθος των ανθρώπων και αποστερεί τις ψυχές των στρατιωτών από τις μικρές χαρές και τις απολαύσεις της καθημερινής ζωής « Θεέ μου όμορφη ναι η ζωή του ανθρώπου...κάνε να τελέψει γρήγορα ο πόλεμος», « Να πρόφτανε μονάχα να βουτήξει στο ποτάμι, να μπει στα νερά του, τα παρακάτω δεν τον νοιάζανε...».Επιπλέον, τα δύο αποσπάσματα παρουσιάζουν ομοιότητες, ως προς τους πρωταγωνιστές, οι οποίοι είναι στρατιώτες από αντίπαλα στρατόπεδα. Και στις δύο περιπτώσεις παρουσιάζεται μέσω της χρήσης του εσωτερικού μονολόγου, ως αφηγηματικού τρόπου, η επιθυμία να γευτούν οι ήρωες τις μικρές απολαύσεις της ζωής. Οι απολαύσεις της ζωής αποτυπώνονται αλληγορικά στο κείμενο του Σαμαράκη με το ποτάμι, που προσέφερε ξεγνοιασιά και μια αίσθηση εξαγνισμού στους στρατιώτες, που κολύμπησαν στα νερά του «Ήτανε μπροστά του αυτό το ποτάμι και τον περίμενε». Ενώ στο κείμενο του Μαγκλή η απόλαυση συνδέεται με τη στάση του στρατιώτη στη γούρνα, για να πιεί νερό και να δροσιστεί από την κάψα του μεσημεριού « ο νεός σταρτιώτης ήπια άφθονο νερό από την ξεχειλισμένη γουρνίτσα... Η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του.».

Στον αντίποδα, τα δύο κείμενα παρουσιάζουν και μια βασική διαφορά. Στο απόσπασμα του Σαμαράκη « Το ποτάμι», ο στρατιώτης διστάζει να πυροβολήσει τον αντίπαλο «όχι δεν τράβηξε τη σκανδάλη», επειδή ένωσε μια αγαλλίαση σε σχέση με το τοπίο και τον διαπέρασε ένα έντονο συναίσθημα αλληλεγγύης και ανθρωπιάς. Δυστυχώς, όμως, δεν είχε την αντίστοιχη γνώμη ο αντίπαλος, ο οποίος τον αποτελείωσε με μία σφαίρα. Αντιθέτως, στο κείμενο του Μαγκλή, ο στρατιώτης δεν είχε δεύτερες σκέψεις και σκότωσε χωρίς δισταγμό τον αντίπαλο « χτύπησε κατάστηθα τον εχτρό». Βασική διαφορά

εντοπίζεται και στον τρόπο, που αντιδρά ο στρατιώτης, που εξετέλεσε εν ψυχρώ τον αντίπαλο στο απόσπασμα του Μαγκλή. Ο στρατιώτης δηλώνει μετανιωμένος και περιθάλλει με πόνο τον αντίπαλό του, έως ότου καταλήγει από το τραύμα. Γίνεται στην ουσία ο τραγικός ήρωας, που επωμίζεται όλες τις τύψεις και τις ενοχές από το έγκλημα, που διέπραξε « Αδερφέ μου...συγχώρα με». Ουσιαστικά, στο απόσπασμα του Σαμαράκη, ο ήρωας που μοιράζεται τις σκέψεις για τον πόλεμο και τη δυστυχία, που τον περιβάλλει είναι ο στρατιώτης, που καταλήγει νεκρός, ενώ στο απόσπασμα του Μαγκλή, ο στρατιώτης, που θρηνεί και εκφράζει τη μετάνοια και τον βαθύ του πόνο είναι ο στρατιώτης, που εκτελεί τον αντίπαλο.

Το είδος του αφηγητή και στα δύο κείμενα είναι Παντογνώστης – ετεροδιηγητικός αφηγητής, που αφηγείται σε γ' ρηματικό ενικό πρόσωπο. Η οπτική γωνία, του αφηγητή είναι διευρυμένη και η εστίαση είναι μηδενική. Ο χρόνος και ο τόπος της ιστορίας είναι απροσδιόριστοι. Επιπλέον, η εθνικότητα των ηρώων δεν γίνεται σαφής, επειδή και οι δύο συγγραφείς επιδιώκουν να εστιάσουν πάνω στα συναισθήματα των ηρώων, στην ψυχική τους κατάσταση και επιχειρούν να προβάλλουν την ανθρώπινη διάσταση του πολέμου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επαναλαμβανόμενη χρήση της λέξης « Άλλοι» στο κείμενο του Σαμαράκη.

Προσωπικά, θεωρώ ότι οι στρατιώτες αποτελούν τις τραγικές φιγούρες ενός πολέμου και ότι οι άνθρωποι στην ουσία δεν έχουν να χωρίσουν απολύτως τίποτα μεταξύ τους. Καμία εθνολογική ή πολιτική διαφορά δε μπορεί να καταλύσει το βαθύ δεσμό ανάμεσα στους ανθρώπους, όπου και εάν βρίσκονται και όποια συμφέροντα και εάν υπηρετούν. Κάθε στρατιώτης έχει ένα σημείο αναφοράς, μια οικογένεια και ανθρώπους, που τον προσμένουν με αγάπη, σε όποια γλώσσα και εάν αυτή μεταφράζεται.